

Др Милан Попадић, ванредни професор
Универзитет у Београду – Филозофски факултет
Одељење за историју уметности
Семинар за музеологију и херитологију

Рецензија рукописа научне монографије *Баштина Богородице Љевишке у Призрену и очување памћења* др Јелене Павличић Шарић

Научна монографија *Баштина Богородице Љевишке у Призрену и очување памћења* др Јелене Павличић Шарић обима је 284 компијутерски уређене стране. Поред уводних и закључних разматрања, подељена је на четири основна расправана дела (*Заштита наслеђа као очување памћења; Теоријски оквир разумевања баштине; Однос према сведочанствености: Богородица Љевишка у систему организоване заштите споменика културе; Заштита и модели памћења - рецепција Богородице Љевишке током и након рата 1999. године на Косову и Метохији*), који се унутар себе богато гранају, уводећи читаоца у сложену структуру теме, а истовремено пружајући му и јасан приказ успешног уобличења целовитости предмета истраживања.

Поменута сложеност теме назире се још иза елегантног наслова. Полазећи од савремених херитолошких премиса, ауторка преиспитује употребљивост теоријских модела и њихових практичних исхода у суочавању и суделовању са различитим контекстима у којима се споменик културе какав је Богородица Љевишка појављује. Јер поред, рекли бисмо, уобичајених и очекиваних историјских, уметничких и културних вредности за којима се најчашће трага у проучавању споменика културе, ауторка у своју анализу укључује и оне аспекте који неретко остају ван фокуса истраживача: проблеме у организацији и методологији заштите споменика, друштвене и политичке условљености бриге о старинама, као и специфичан однос који се успоставља између правно-формалног статуса споменика (његове верификације, вредновања и институционализације) са реалношћу његове егзистенције у стварном, животном простору. Отуда, Богородица Љевишка коју нам представља др Јелена Павличић Шарић није тек „идеални портрет“ значајног споменика културе, већ поуздани (на моменте узбудљив, на моменте туробан, али пре свега задивљујуће истрајан) сведок о стварању, преображају и коначном претрајавању друштвених и културних вредности.

Да би се до тог резултат дошло, а да се сложеност и слојевитост сведочанства не би претвориле у нагомиланост и неразумљивост, ауторка читаоца води кроз текст вешто повезујући теоријске моделе са теренским и архивским истраживањима, правилно закључујући да то нису два пола („теорија“ vs. „пракса“) које треба барем начелно „измирити“, већ комплементарни елементи целовитог сагледавања проблема о коме пише. Из таквог приступа, а који не би био могућ без завидне утемељености ауторке у материји коју обрађује, проситекао је жив и сликовит језик, који не губећи ништа од своје научноистраживачке поузданости, читаоцу даје могућност да се приближи разумевању човекове потребе за препознавањем и неговањем споменика културе, упркос свим изазовима који се пред њима налазе. У том смислу, ово истраживање свакако јесте темељна студија о искуствима Богорице Љевишке, са свим специфичностим њеног трајања, али уједно и приказ целовитог разумевања концепта „споменика културе“ или „културног добра“ у нама савременом добу.

Имајући све претходно речено у виду, са задовољством препоручујемо текст научне монографије *Баштина Богородице Љевишке у Призрену и очување памћења* др Јелене Павличић Шарић за штампу.

У Београду,
20.5.2021.

Милан Попадић